

ทฤษฎาคุควณณนา

๕. อุโปสถกมมวตถุ. (๑๑๑)

“ยถา ทณฺฑเณน โคปาโลติ อิมํ ธมฺมเทสนํ สตุถา ปุพฺพารามะ
วิหรนฺโต วิสาขาทิณํ อุปาสิกานํ อุโปสถกมฺมํ อารพฺภ กเถสิ.

สาวตฺถิยํ กิเรกสฺมี อุโปสถทิวเส ปณฺจสทตฺตตา **อิตฺติ**
โย อุโปสถิกา หุตฺวา วิหารํ อคฺมํสุ. วิสาขา ตาสฺว มหาลลกิตฺติโย
อุปสงฺกมิตฺวา **ปุจฺฉิ** “อมฺมา กิเมตฺถํ อุโปสถิกา ชาตตฺถาติ, ตาหิ
“ทิพฺพสมฺปตฺตํ ปตฺถเถว (อุโปสถิกา ชาตมฺห) อิตฺติ.... วุตฺเต, มชฺฌิมิตฺติ
โย **ปุจฺฉิ**, ตาหิ “สปรตฺติวสา มุจฺจนตฺถาย (อุโปสถิกา ชาตมฺห) อิตฺติ ..
วุตฺเต, ตฺรณิตฺติโย **ปุจฺฉิ**, ตาหิ “ปจฺมคพฺเภ ปุตฺตปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺป (อุ
โปสถิกา ชาตมฺห) อิตฺติ วุตฺเต, กุมาริกาโย **ปุจฺฉิ**, ตาหิ “ตฺรณภาเว
เยว ปตฺติกฺลํ คมนตฺถาย (อุโปสถิกา ชาตมฺห) อิตฺติ วุตฺเต, ต
° สพฺพมปิ ตาสํ กถํ สุตฺวา ตา อาทาย สตุถุ สนฺติกํ คนฺตฺวา ปฏฺิ
ปาฏฺิยา **อาโรเจสิ**.

ตํ สุตฺวา สตุถา “วิสาเฆ อิมํ สตุตฺตานํ ชาตฺติอาทโย นาม
(สภาวธมฺมา) ทณฺฑทตฺถโคปาลกสฺทิสสา, ชาตฺติ ชฺราย สนฺติกํ เปเสตฺ
วา, ชฺรยา พฺยาธิโน สนฺติกํ (เปเสตฺวา), พฺยาธิ มรณฺสฺส สนฺติกํ (เป
เสตฺวา), มรณํ **กฺุธาริยา (รูกฺขํ) จินฺนทนต์ตา (ชฺนา) วีย** จีวิตํ จินฺนทติ; เอวํ
สนฺเตปี วิวฺฆฺณํ (นิพฺพานํ) ปตฺถเถว นาม (สตุตฺตา) นตฺถิ, วฺฆฺณ
เมว ปน (สตุตฺตา) ปตฺถเถวตีติ วตฺวา **อนฺนสนฺธิํ มณฺเฑว ธมฺมํ เทเสน**
โต อิมํ คาถมาห ยถา ทณฺฑเณน โคปาโล คาวो ปาเชติ โคจฺรํ, เอวํ
ชฺรยา จ มจฺจุ จ อายํ ปาเชนฺติ ปาณินนฺติ.

ตตถ ปาเชตตี เจโก โคปาลโก เกทารนุตร ปวิสนุติโย
คาโว ทณฺฑเทน นีวาเรตฺวา เตเนว โปเถนุโต สุลภติโณทกํ โคจรั
เนติ ปาเชติ.

อายุํ ปาเชนุตตีติ (ชรา จ มจจุ จ) ชีวิตินุทริยํ ฉินฺทนุติ (ชีวิตินุทริยํ)
เจเปนุติ.

“โคปาลโก วีย หิ ชรา จ มจจุ จ, โคคโณ วีย ชีวิตินุทริย
°, โคจรัภูมิ วีย มรณํ. ตตถ ชาติ ตาว สตฺตานํ ชีวิตินุทริยํ ชราย
สนฺติกํ เปเสลฺลิตี, ชรา (สตฺตานํ ชีวิตินุทริยํ) พยาธิโน สนฺติกํ (เปเส
ลฺลิตี), พยาธิ (สตฺตานํ ชีวิตินุทริยํ) มรณสฺส สนฺติกํ (เปเสลฺลิตี).
ตเมว มรณํ กุธาริยา (รูกฺขํ) เจทํ (ปุคฺคโล) วีย (สตฺตานํ ชีวิตินุท
ริยํ) ฉินฺทิตฺวา คจฺฉตตีติ อิทเมตฺถ โอปมฺมปฏฺธิปาทนํ (ปณฺธุติเตน
เวทิตพฺพ).

เทสนาวสานเน พหุ โสตาปตฺติผลาทีนิ ปาปฺปณฺสีสุติ.
อุโปสถกมฺมวตฺถุ.